

Lääne-Viru maakonna rahvaraamatukogude aastaaruanne 2015

Tabel 1 Üldkasutatavate raamatukogude arv

Maakonna/linna nimi	Elanike arv (01.12.14)	Üldkasutatavate raamatukogude arv	Harukogude arv	Kokku
Lääne-Virumaa	61213	28	13	41

1. Põhilised tegevussuunad

- Tegevus laste lugemisharjumuste kujundamisel muutus aktiivsemaks. Töö lastega oli üha rohkemate raamatukogude tegevusprioriteetide hulgas. Mõnel pool aitas sellele kaasa ka töötaja vahetumine. Raamatukogu saamisel haridusasutuste partneriks infokirjaoskuse õpetamisel ning lugemis- ja õpiharjumuste kujundamisel on sellegipoolest veel kasvuruumi.
- Suurenes eakatele ja erivajadustega inimestele raamatukogude poolt pakutavate teenuste hulk. Üha enam täiskasvanud ja vanemaealisi inimesi saab raamatukogudest tasuta arvutikasutamise ja infootsingu oskuse, mis võimaldab neil ka e-teenuseid kasutada. Erinevad koolitused ja kohtumised tõid raamatukogudesse inimesi, kes muidu sinna ei satu.
- Muusika-aastal andis põhjust korraldada varasemast enam kontserte ja temaatilisi näitusi, lisaks toimus mitmeid põnevaid kohtumisi, ja raamatuesitlusi.
- Rahvaraamatukogude suveseminar-laagri korraldamine andis võimaluse tutvustada Lääne-Virumaa kultuurilugu ja maakonna raamatukogude parimaid praktikaid.
- Raamatukoguhoidjad teevad tänuväärset tööd kohaliku kultuuripärandi kogumisel. Koostati mitmeid koduloolise väärtusega uurimusi ja näituseid. Oma teadmisi jagati mitmesuguste ettekannete ja koolituste näol ka teistega.
- Raamatukoguhoidjate pädevuse hoidmisel ja tõstmisel oli maakonnaraamatukogul jätkuvalt kandev roll.
- Elanikkonna vähenemisest tingituna suleti kaks raamatukogu. Aasta lõpuks oli üks raamatukogu vähem Rakke ja Rägavere vallas, kuid see võimaldab suunata rohkem ressursse allesjäänud raamatukogudele.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu 2015.aasta olulisimaks sündmuseks olid põhjalikud remonttööd lasteosakonnas, mille järel korraldati ümber ka lasteteenindus. Tulemuseks on senisest avaramad võimalused lastele ja noortele raamatukogus vaba aja veetmiseks.

Lääne-Viru Maavalitsuse poolt läbi viidud haldusjärelvalve kinnitas, et keskraamatukogu töö maakonna rahvaraamatukogudele teavikute komplekteerimisel on hea ning raamatukogude hinnang komplekteerimisosakonna tööle on kõrge.

2. Juhtimine

2.1 Raamatukogude tegevust reguleerivad dokumendid ja nõukogud:

- Raamatukogude kasutuseeskirju muudeti Vihula valla raamatukogudel, Rakke VRK kasutuseeskirja muudeti isikuandmete töötlust puudutava osas.
- Väike-Maarja VRK uuendas 2015.a. põhimäärust ning raamatukogu ja AIPi kasutamise eeskirja.
- Uuendati ja täiendati Lääne-Virumaa KRK põhimäärust.

Nõukogud on olemas enamikul valla- ja linnaraamatukogudel ning mõnel üksikul külaraamatukogul:

- Haljala VRK nõukogu esitas 2016. aasta raamatukogu eelarve kärpimise kohta vallavalitsusele märgukirja, millega ka arvestati ning komplekteerimiseelarvet ei vähendatud.
- Tapa LRK nõukogus olid arutluse all raamatukogu tegevus 2014–2015, ülevaade raamatukogude majanduslikust seisust ja lugejate rahuloluküsitluse tagasiside.
- Lääne-Virumaa Keskraamatukogu nõukogus käsitletud teemad puudutasid eelarvet, suuremaid projekte, raamatukogu kasutatavust ja külastatavust.
- Kadrina VRK peab nõukogu tegevust toetavaks ja abistavaks.
- Uhtna rk nõukogu on toeks ürituste korraldamisel.
- Roela rk-le valiti uus nõukogu, kes osaleb aktiivselt raamatukogu tegevuses. Nõukogud on veel Väike-Maarja VRK-l ja Kunda LRK-l.

Raamatukogude arengukavad on neljal raamatukogul:

- Kadrina valla raamatukogu arengukava aastateks 2016 – 2019
- Tapa Linnaraamatukogu arengukava 2015–2020
- Kunda LRK arengukava 2013-2020
- Haljala Vallaraamatukogu arengukava lõppes 2015. aastaga ja praeguseks on koostamisel uus.

Raamatukogude tegevus ja arengusuunad on ära toodud mitmete omavalitsuste arengukavades, kus nähakse ette raamatukoguvõrgu säilitamist ja arendamist, teenuste mitmekesistamist, kuid valdavalt on raamatukogude tegevus ära märgitud üldiselt.

2.2 Eelarve

Tabel 2

Põhieelarve	Seisuga 31.12.2014	Seisuga 31.12.2015	Muutus %
Eelarve kokku	1 481 165€	1 532 222€	+3,45%
sh keskraamatukogu	501 318€	503 510€	+0,44%
Personalikulu	950 712€	981 942€	+3,28%
sh keskraamatukogu	394 198€	403 894€	+2,46%
Komplekteerimiskulu	255 489€	260 836€	+2,09%
sh OV-lt	154 149€	154 329€	+0,12%
sh riigilt	101 340€	106 507€	+5,10%
sh keskraamatukogu	49 569€	46 126€	-6,95%
sh OV-lt	22 905€	17 991€	-21,45%
sh riigilt	26 664€	28 135€	+5,52%
Infotehnoloogiakulu	40 971€	41 515€	+1,33%
sh keskraamatukogu	4 072€	4 063€	-0,22%

Investeeringuid oli kolmel raamatukogul kokku 31,544 euro väärtuses.

Tabel 3 Raamatukogude projektid:

Projektid, toetused (Kellelt saadud?)	Periood	Summa
Eesti Kultuurkapital (Lääne-Virumaa)		
<i>Tapa Linnaraamatukogu</i>		
1. Näitus „Lehtse raamatukogu tegevus läbi aja ja inimese“	01.03.-15.06.2015	90€
<i>Lääne-Virumaa Keskraamatukogu</i>		
1. Laste kirjandusliku mälumängu maakondliku vooru korraldamine	15.03-15.04.2015	250€

2. Rakvere varasest muusikaelust kõneleva stendnäituse koostamine tähistamiseks muusika-aastat	01.09-16.10.2015	576€
Kultuuriministeerium		
<i>Lääne-Virumaa Keskraamatukogu</i>		
1. Raamatukogude suvelaager 2015 Lääne-Virumaal	30.07-24.08.2015	915€
2. Raamatukoguhoidjate koolitus „Muutuste juhtimine raamatukogus“	15.09-15.10.2015	855€
3. Raamatukotid lähevad lasteaeda	19.10.2015-01.02.2016	400€
4. Pildi sisse minek	17.09.2015-30.06.2016	900€
Lääne-Viru Omavalitsuste Liit		
<i>Lääne-Virumaa Keskraamatukogu</i>		
1. Lääne-Virumaa rahvaraamatukogutöötajate õppereis Lõuna-Eestisse	15.05-30.06.2015	200€
KOKKU		4186€

Läbi MTÜ taotles üritusteks toetust Kadrina VRK:

Projektid, toetused (Kellelt saadud?)	Periood	Summa
Kultuurkapital (Lääne-Virumaa)		
Kirjandusklubiõhtu „Hinge puudutus“ MTÜ Kadrina Kirjandusklubi	20.04.-31.12.2015	400€
Kirjandusklubiõhtu „Kevad ja suvi ja“ MTÜ Kadrina Kirjandusklubi	01.08.-01.12.2015	600€
Kohaliku Omaalgatuse Programm		
Kirjandusklubiõhtu „Kadrinlased äratavad kultuuripärandi ellu“ MTÜ Kadrina Kirjandusklubi	01.12.-29.02.2015	593,93€
KOKKU		1593,93€

2.3 Raamatukogudevõrgu struktuur

2015.a suleti maakonnas Viru-Kabala raamatukogu ja Rakke VRK Salla harukogu.

Aasta lõpuks oli maakonnas 28 rahvaraamatukogu ja 13 harukogu, neist 24 külaraamatukogu, 3 linnaraamatukogu ja 1 maakonnaraamatukogu.

Lahtiolekuageade määramisel on valdavalt arvestatud kohalike oludega ja elanike soovidega, puhkuste võtmisel arvestatakse, et raamatukogu ei oleks järjest väga pikalt suletud.

Raamatukoguhoidja haiguse või täienduskoolitusel viibimise korral on ühe töötajaga rk-d üldjuhul suletud.

2.4 . Personali koosseis, juhtimine ja areng

2015.a lõpuks oli maakonnas 94 raamatukogutöötajat, neist 79 raamatukoguhoidjat. 2 töötajat lahkus seoses rk sulgemisega ja üks siirdus pensionile.

Vahetusid 4 raamatukoguhoidjat: Sõmeru rk direktor, Kadrina VRK Hulja filiaali raamatukoguhoidja ja 2 Lääne-Virumaa KKK raamatukoguhoidjat. Seoses töö ümberkorraldamisega koondati keskraamatukogu kunstniku ametikoht.

Kadrina VRK Hulja filiaalis vajas seoses töötajate vahetumistega töö ümber organiseerimist, et raamatukogu oleks vaatamata töötaja puudumisele lugejatele avatud. Alates oktoobrist on töö uus raamatukoguhoidja ja raamatukogul uued lahtiolekuajad.

Lahtiolekuajad muutusid Ulvi rk-s, kuna vallas suleti Viru-Kabala rk ning Ulvi raamatukogu juhataja käis korra nädalas sealsetes ruumides raamatuid laenutamas.

2.4.1 Ülevaade Tabel 4

Raamatukogu	Koolituste arv	Koolitustundide arv (koolituse pikkus)	Koolituseks kulutatud
Assamalla	6	24	77€
Haljala VRK			296€
Haljala	6	17	
Aaspere	6	20	
Varangu	6	20	
Kadila	0	0	0€
Kadrina VRK			312€
Kadrina	4	14	
Hulja	1	5	
Kihlevere	5	12	
Viitna	2	4	
Vohnja	7	15	
Karepa	9	34	91€
Kunda LRK	8	36	125€
Laekvere	7	21	20€
Lepna	4	19	33€
Muuga	9	40	200€
Rakke VRK			33€
Rakke	6	16	
Lahu	1	4	
Roela	2	20	73€
Sõmeru	2	8	23€
Tamsalu	10	40	141€
Tapa LRK			655€
Tapa	15	117	
Jäneda	9	36	
Lehtse	5	25	
Saksi	2	7	
Tudu	1	1	4€
Uhtna	8	30	122€
Ulvi	7	29	122€
Vajangu	0	0	0€
Venevere	3	12	11€
Vergi	3	8	11€
Vihula	6	24	68€
Vinni-Pajusti	11	101,5	340€
Viru-Jaagupi	0	0	0€
Viru-Nigula	9	34	86€
Võsu	1	1,5	7€
Võsupere	3	15	65€
V-Maarja VRK			554€
V-Maarja	12	54	
Kiltsi	5	22	
Simuna	7	29	

Triigi	7	29	
LVKRRK	30	248	1077€

Tabel 5

Koolituse teema	Korraldaja	Osavõtjate arv
Raamat ja ajaleht – mitte ainult paber	Rahvusraamatukogu	1
Kas ma töötan hea teenindusega raamatukogus	Rahvusraamatukogu	2
Esmaabi täienduskoolitus	Kaasik Koolitus OÜ	1
Töökeskonnaalane kursus	Karaire	1
Mati Undi moodne maailm	Rahvusraamatukogu	2
Eesti Muusikakogude Ühenduse koolitus	EMKÜ	1
Esitluse loomine MSPowerPoint 2013	Rakvere Ametikool	1
Infopädevuse alused (veebipõhine)	Tartu Ülikool	2
Noored ja internet: sotsiaalsed riskid ja võimalused	Tartu Ülikool	2
Pingekohad laste- ja noortekirjanduses	Tartu Linnaraamatukogu	3
Virumaa kodu- ja kultuuriloolised õppematerjalid, andmebaasid ja allikad	Viru Instituut, TLÜ Rakvere Kolledž	1
Pildi lugu ja lugu pildis	Eesti Lastekirjanduse Keskus	4
A. Sibula päev "Mis on raamatukogul sellega pistmist"	Tallinna Keskraamatukogu	2
Laps kirjanduses 3: keelatud ja lubatud lastekirjanduses	Eesti Lastekirjanduse Keskus	1
Kasutajakoolituse ettevalmistamine, läbiviimine ja hindamine	Rahvusraamatukogu	2
Mõis kui ammendamatu inspiratsiooniallikas: mõisa lood keele ja kirjanduse ainevaldkonnas.	Eesti Arhitektuurimuuseum	1
Maaraamatukogude suveseminar Võrumaal	ERÜ	2
Väsimus, stress ja nendega toimetulek	Vilko MÜ	1

Maakonna raamatukogud kulutasid 2015.a täienduskoolitusele keskmiselt 162€ raamatukogu kohta, 48€ töötaja kohta (LVKRRK koolituskulu ühe töötaja kohta oli 40€). Ühelgi täienduskoolitusel ei ole osalenud kolme raamatukogu töötajad. Kadilias puudub alaline töötaja, teised ei ole oma mitteosalemist põhjendanud.

2.4.2 Raamatukogutöötajate avalikud esinemised: ettekanded, loengud, koolitused.

- Maarika Lausvee – ettekanne „Lõbus Vilde” Eesti Arhitektuurimuuseumi korraldatud koolitusel „Mõis kui ammendamatu inspiratsiooniallikas” Muuga mõisas ja Eesti Harrastusteatri Liidu kirjandusliku teatriprojekti „Mängime Eduard Vilde loomingut” raames.
- Maiga Parksepp esines Haljala Gümnaasiumi õpetajate päevale pühendatud pidulikul õhtul kõnega „Sild kooli ja raamatukogu vahel“.
- Riina Tüllil tegi ettekande „Advent ja selle tähistamine maailma kultuuris“ Simuna Naisteklubis.
- Margit Lättemägi tutvustas kogemuste tuuri raames üle Eesti Tapale kokku tulnud lasteraamatukogutöötajatele oma lastetöö nippe.
- Tea Runovski viis läbi meisterdamiskoolituse Põlula Kooli kodutütardele.

- Imbi Lumiste tutvustas Lääne-Virumaa Keskraamatukogus maakonna raamatukoguhoidjatele korraldatud seminaril oma TÜ-s kaitstud bakalaureusetööst „Praeguste Lääne-Virumaa rahvaraamatukogude asupaigad aastatel 1940-1964“
- Liina Kompustegi ettekande „Aimekirjandus avardab silmaringi“ Triinu lasteaia pedagoogidele ja “Eestimaad tutvustavad raamatud koolieelikutele” alushariduse loodusainete sektsioonile
- Reet Tomband tegi ettekande “Milline paistab maailm läbi lasteraamatute?” Triinu lasteaia pedagoogidele.
- Reet Tomband viis läbi 15 loengutundi lastekirjandusest Rakvere Kolledži alushariduse eriala kaugõppe üliõpilastele.
- Lea Lehtmets tutvustas Urrami lugejaportaali, kodulooportaali ja portaali Digari Eesti Ajalehed alushariduse loodusaine sektsioonile.

2.4.3 Maakonnaraamatukogu korraldatud koolitused

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu korraldas seitse koolitus- ja teabepäeva, ühe 2-päevase õppereisi, ühe õppekäigu ja ühe 3-päevase vabariikliku suveseminar-laagri.

Tabel 6

Koolituse teema	Koolitaja/ esineja	Koolitus- tundide arv	Raamatu- koguhoidja te arv	Koolituseks kulutatud summa	Koolituskava eesmärgi täitmine
Isikuandmekaitse töötlemise nõuete kohaldamine raamatukogudele	Gina Kilumets	4	25	330	Juhtimine, lugejateenindus
Eduard Vilde 150	Livia Viitol	2	40	91	Lugejateenindus, kogude kujundamine
Uuemat tõlkekirjandust lastele ja noortele	Jaanika Palm	2	35	143	Kogude kujundamine, lugejateenindus
Põnevaid tegevusi lastega raamatukogus	Marliis Newsome	2	35	106	Lugejateenindus
Teraapiakoer lugemiskoerana	R.Rooberg, M.Talli	1	35	18	Lugejateenindus, arendus
Kultuurilooline aktiivõppe muuseumikeskkonna näitel (Viru-Nigulas)	Kaja Visnapuu	5	39	188	Lugejateenindus, kogude kujundamine
Muutuste juhtimine raamatukogus	Aira Lepik	8	23	985	Juhtimine, arendus
Kultuuriloolised andmebaasid (koostöös Viru Instituudiga)	U.Trumm, T.Toompuu, K.Rood, R. Järv	5	32	70	Lugejateenindus
Kuidas feministid raamatuid loevad	Johanna Ross	1,5	51	50	Lugejateenindus
Õppekäik Riigiarhiivi Rakvere osakonda	Liisa Sooväli	1,5	24	0	Lugejateenindus
Õppekäik Lõuna- Eestisse		12	35	2280	Lugejateenindus, arendus

Rahvaraamatu- kogude suveseminar- laager (koostöös RRiga)		24	41	4162	Juhtimine, arendus, lugejateenindus
--	--	----	----	------	--

Õppereisil Lõuna-Eestisse külastati Seto Talumuuseumi, 2015.a Soome-Ugri kultuuripealinna Obinitsat, Metsavenna talu, Dr. Fr. R. Kreutzwaldi Memoriaalmuuseumi, Võrumaa Keskraamatukogu, Obinitsa külaraamatukogu ja Tarvastu Vallaraamatukogu.

Rahvaraamatukogude suveseminaril läbiti 3 päeva jooksul 4-tunnine koolitus „Muusika raamatukogus – kõlab hästi“, tutvuti Virumaa mitmete oluliste kultuurilooliste paikadega ja raamatukogudega.

Väljasõiduseminaril Viru-Nigulas külastati lisaks raamatukogule ka teisi valla kultuuriobjekte.

Täienduskoolitusi ja teabepäevi korraldati keskmiselt korra kuus ja lähtuti teemade aktuaalsusest, erialale vastavusest ja kultuurilisest mitmekülgisusest. Koolituse hind on oluliseks teguriks ja toetust küsiti ka kultuuriministeeriumi raamatukogude arendamise programmist. Enamus raamatukoguhoidjaid piirdub võimalusega käia täienduskoolitustel maakonnaraamatukogus, kuna need on jõukohased nii hinna poolest (ühele osalejale läks kõikidest keskkogu korraldatud koolitus- ja teabepäevadest osavõtt maksma 94€), kui ka logistiliselt, ühest koolitusest saab korraga osa võtta mitu valla raamatukogu töötajat. Teemade ja esinejate valikul saab olla paindlik ja teha koostööd kohalike tegijatega. Väljaspool käiakse vähe põhjusel, et ei soovita raamatukogu nii tihti kinni panna, kuna asendustöötajaid ei ole. Raamatukoguhoidjate osalemisega täienduskoolitustel ja seminaridel võib rahule jääda.

Kõikidel koolitus- ja teabepäevadel osalesid ka Lääne-Virumaa KRK töötajad.

2.4.4 Erialahariduse omandamine

Erialaharidust omandab kaks raamatukogutöötajat: üks Tartu Ülikoolis infokorralduse erialal rakenduskõrgharidusõppes ning üks Tallinna Ülikooli Digiteaduste Instituudis, magistriõppes, digitaalraamatukogunduse erialal.

2.4.5 Töötajate tunnustamine

- Margit Lättemägi (Tapa LRK raamatukoguhoidja) – Kultuuriministeeriumi tänukiri.
- Maiga Parksepp (Haljala VRK juhataja) – Maavanema tänukiri, Lääne-Virumaa aasta raamatukoguhoidja 2015.
- Ene Heide (Kadrina VRK direktor) – ERÜ tänukiri, Lääne-Virumaa parim maaraamatukoguhoidja, Aasta maaraamatukoguhoidja 2015 nominent.
- Mae Mitt (Tapa LRK raamatukoguhoidja) – Maavanema tänukiri, Lääne-Viru aasta raamatukoguhoidja 2015 nominent. Tapa vallavalitsuse tunnuskiri kultuuri ning lugemist väärtustava tegevuse eest.
- Kaie Onton (Lääne-Virumaa Keskraamatukogu) – Maavanema tänukiri, Lääne-Virumaa aasta raamatukoguhoidja 2015 nominent.
- Maarika Lausvee (Muuga rk juhtaja) – Eesti Harrastusteatri Liidu tänukiri tegevuse eest kirjanduslikus teatriprojekti „Mängime Eduard Vilde loomingut“.
- Kersti Burk (Tapa LRK juhataja) – Eesti Kultuurkapitali Lääne-Virumaa ekspertgrupi preemia Maa sool 2015.
- Maie Männiste (Vinni-Pajusti rk raamatukoguhoidja) – Vinni Vallavalitsuse tänukiri tubli töö eest õpilaste ettevalmistamisel õpioskuste olümpiaadiks.
- Leili Eiskop (Kunda LRK juhataja) – Kunda linnavalitsuse tunnustus panuse eest

Kunda Linnaraamatukogu arendamisel.

- Inge Pikkoja (Uhtna rk juhataja) – 2014 aastal lasteaiaga koostöös korraldatud näitus „Helde puu“ sai üldvõidu ettevõtliku kooli üle-eestilisel edulugude konkursil parima lasteaia kategoorias.
- Tea Runovski (Ulvi rk juhataja) – Põlula Kooli Ulvi lasteaia tänukiri tehtud koostöö eest. Põhjamaade raamatukogunädala tänukiri.
- Ave Fohs, Margit Lättemägi ja Elly Born (Tapa LRK) – Tapa vallavanema tänukiri.

2.5 Raamatukogu haldusjuhtimine

Kõik Lääne-Virumaa rahvaraamatukogud on kohalike omavalitsuste halduses.

2.5.1 Haldustegevuse üldisloomustus. Raamatukogu ruumid ja asukoht

Tabel 7 Renoveerimised ja remondid:

Raamatukogu	Vajadused	Teostatud tööd (2015)	Plaan
Kadrina VRK	Õueala asfalteerimine ja valgustuse rajamine; Hulja filiaali sanitaarremont	I korruse fuajee remont.	2016. a kavas õueala asfalteerimine ja välisvalgustuse rajamine. 2016 - 2018
Karepa	Kapitaalremont	-	-
Lepna Raamatukogu	Vajadus uutele ruumidele	-	Multifunktsionaalse maja valmimine 2018
Rakke raamatukogu	Remont, juurdeehitus	-	Projekteerimine 2016. Ehitustegevus 2017
Tamsalu	-	Lasteosakonna remont	-
Uhtna	-	Ruumide renoveerimine, Uue mööbli soetamine	-
Venevere	Uued aknad, WC remont, uus trepp	-	2016
Vihula	Renoveerimine või uued ruumid	-	2016
Vinni-Pajusti	Põrand, katus, küttesüsteem	-	-
Tapa LRK	Kütte- ja ventilatsioonisüsteemi uuendamine	-	2015-2020
LVKRRK	Akende renoveerimine, fassaaditööd	Laste-ja noorteosakonna ümberehitus ja põranda remont	-

Tabel 8 Millistes raamatukogudes ei ole tagatud juurdepääs liikumispuudega inimesele?

Raamatukogu	Vajadused	Teostatud tööd (2015)	Plaan
Haljala VRK Essu lp	Kaldtee	-	-
Kadrina VRK Hulja filiaal Kihlevere filiaal Viitna filiaal	Kaldtee Korrumajas Korrumajas	- - -	2019 - -

Vohnja	Kaldtee	-	2019
Karepa	Kaldtee	-	-
Rakke VRK, Lahu harukogu	Kaldteed, ukseavade ümberehitamine	-	-
Lepna rk	Korrumajas	-	Multifunktsionaalse maja valmimine 2018.aastaks
Muuga rk	Asub 2.korrusel	-	-
Roela rk	Kaldtee	-	2016
Tapa LRK Saksi hk Jäneda hk	Kaldtee Kaldtee	-	2015-2020
Simuna	Asub 2.korrusel	-	-
Tamsalu	Kaldtee	-	-
Väike-Maarja VRK Triigi hk	Kaldtee	-	-
Vajangu rk	Kaldtee	-	-
Vihula rk	Välitrepi ja ukse ümberehitus	-	-
Viru-Jaagupi	Asub 3.korrusel	-	-
Vinni-Pajusti	Asub 2.korrusel	-	-
Kadila rk	Trepi ümberehitus	-	-
Võsupere rk	Kaldtee	-	-

Liikumispuudega inimestel on juurdepääs tagatud 18 raamatukogus. Mõnes kohas, kus raamatukogu asub kõrgemal korrusel, on juurdepääs hoonesse olemas ja raamatukoguhoidja saab teenust osutada.

2.6 Raamatukogu arendustegevused infotehnoloogia valdkonnas

Raamatukogudes on kokku 217 internetiühendusega arvutit. Vahetati välja 13 arvutit ja uuendati tarkvara. Saadi juurde 2 koopiamašinat ja 2 e-lugurit.

Seoses raamatukogu renoveerimisega Uhtnas ehitati seal välja uus arvutivõrk, paigaldati Wifi ruuter.

Wifi leviala on pooltes raamatukogudes.

2.7 Raamatukogude koostöö.

Töö koordineerimine ja koostöösuhted:

2.7.1 kohalikul tasandil

Raamatukogude koostöö toimub valdavalt kohalikul tasandil. Paljuski määrab selle raamatukogu paiknemine, aga ka raamatukoguhoidja enda valmisolek koostööks.

- *Külaseltsid, MTÜ-d, vallavalitsused, koolid, lasteaiad, hooldekodud, rahvamajad, muuseumid, vallavalitsused, kultuurikomisjoni* - ürituste, koolituste ja raamatukogutundide korraldamine, õpioskuste olümpiaadiks ettevalmistamine, raamatukogutöö kajastamine, ekskursioonide ja koduloo-alaste ettevõtmiste läbiviimine
- *Valla/linnalehed* – raamatukogude tegemiste kajastamine, uudiskirjanduse ülevaated. Rk-d aitavad läbi viia vallalehe korraldatavaid küsitlusi.
- *Maakonnaleht Virumaa Teataja* – rk-de ürituste ja näituste reklaam, ürituste kajastamine. Aasta teo väljaselgitamine.
- *Lääne-Virumaa Ühisomavalitsus* – Aasta teo väljaselgitamine, raamatukoguhoidjate õppereisi toetamine.
- Oma valla ja teised *maakonna raamatukogud* – ühisüritused ja RVL

Lääne-Virumaa KRK koostööpartnerid kohalikul tasandil:

- *Rakvere Kultuurikeskus* – kultuurisündmuste informatsiooni vahendamine.
- *SA Virumaa Muuseumid* – abi näituste korraldamisel (Rakvere varane muusikaelu - eksponaadid ja informatsioon).
- *Rakvere Muusikakool ja Rajaotsa muusikakool* – õpilaskontserdid.
- *Virumaa Teataja* – raamatukogu meediapartner.
- *Viru Instituut* – Ühisüritused. Raamatukoguhoidjate koolitused.
- *Tallinna Ülikooli Rakvere Kolledž* – raamatuväljapanekud ülikooli Hõbeakadeemia loengutel. Infootsingu tunnid tudengitele.
- *Rakvere Spordikeskus* – abi tasuta raamatu laada korraldamisel.
- *Europe Direct teabekeskus Lääne-Virumaal* – muinasjutuhommikute sari „Muinaslugudega mööda Euroopat“
- *Emakeeleõpetajate ainesektsioon* – maakondliku põhikoolide kirjandivõistluse läbiviimine.
- Vabatahtlik *Riina Rooberg* koos lugemiskoer Hectoriga.

2.7.2 riiklikul tasandil

Riiklikul tasandil tehti koostööd mitmete muuseumidega, peamiselt näituste korraldamise ja kinoklubi tegevuse raames:

- *Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing*
- *Eesti Rahvusraamatukogu* – Rahvaraamatukogude suvelaagri korraldamine, erialased koolitused ja infopäevad
- *Eesti Lastekirjanduse keskus* – lastetöö projektid ja koolitused
- *MTÜ Konstantin Pätsi muuseum* ja Elle Lees
- *Eesti Muinsuskaitse Selts* ja Helle Solnask
- *Väike-Maarja Muuseum* ja Marju Metsman
- *Eesti Filmi Instituut*
- *MTÜ Arenduskoda* ja Heiki Vuntus
- *Eesti Kirjandusmuuseum*
- *Eesti Teatri- ja muusikamuuseum*

2.7.3 rahvusvahelisel tasandil

Tapa LRK koostööpartneriteks on:

- *Akaa linnaraamatukogu* (Soome). Akaa piirkonna raamatukogude juhataja külasta Tapat 2015.aastal kolmel korral.
- *TaideAkaa* (Soome) – Akaan Tilkkuakat – tehti koostööplaane näituste vahetamise osas.

Lääne-Virumaa KRK koostööpartneriteks on Soome sõprusraamatukogud Lapuas ja Lappeenrannas. Lappeenranna raamatukoguga on pikk traditsioon käia teineteise juures üle aasta – ühel aastal külastavad paar soome raamatukoguhoidjat Eestit ja järgmisel aastal vastupidi. 2015.aastal tutvusid Lappeenranna raamatukogude tööga kaks Lääne-Virumaa Keskraamatukogu töötajat.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu roll koostöö koordineerimisel maakonnas:

- vahendab ja levitab Eesti Rahvusraamatukogu, Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu jt poolt pakutavat erialast ja täienduskoolituselast infot;
- vahendab ja levitab Viru Instituudi, J. Kunderi Seltsi rahvakooli, Rahvakultuuri Keskuse jt poolt pakutava koolituse infot;
- koostöös Lääne-Viru Maavalitsusega korraldab maakonna parima raamatukoguhoidja valimist;

- koostöös ERÜ-ga koordineerib raamatukogupäevade tegemisi;
- koostöös Lääne-Viru Omavalitsuste Liiduga ja Virumaa Teatajaga korraldab Aasta teo hääletamist maakonna raamatukogudes, LVKRRK töötajad osalevad hääletelugemise komisjonis;
- koostöös Eesti Kirjanike Liidu ja Eesti Rahvusraamatukoguga kirjanike tuuri maakonnas;
- koordineerib Täiskasvanud õppija nädala korraldamist raamatukogudes;
- koordineerib Eesti Lastekirjanduse Keskuse algatatud lastetöö projekte;
- algatab ja viib läbi maakonna raamatukogude koolitus- ja lastetöö projekte;
- maakonnaraamatukogu direktor, peaspetsialist ja komplekteerimisosakonna juhataja külastasid 2015.a 7 raamatukogu maakonnas, andsid nõu kogude, komplekteerimise, paigutuse ja programmiga seotud küsimustes. Koostöö maakonna raamatukogudega oli hea.

3. Kogud

Inventuuri tehti Kadrina VRK Hulja filiaalis, Sõmeru, Laekvere ja Muuga rk-s.

3.1 komplekteerimise põhimõtted (tasakaal) ja uuendused (sh e-teavikud)

Kogude komplekteerimisel lähtuti rahvaraamatukogude komplekteerimise põhimõtetest ja lugejanõudlusest. Arvestati ka sellega, et teavikul oleks lugejat nüüd ja ka tulevikus. Komplekteerimiseelised olid järgmised:

- eesti kirjandus, Eesti kultuuri ja eestlust käsitlevad väljaanded, koduloolised väljaanded;
- laste- ja noortekirjandus, eelistatavalt algupärane;
- teadmiskirjandus ja tarbekirjandus;
- elukestvat õpet toetavad väljaanded;
- perioodika, eelistatult kvaliteet- ja kultuuriväljaanded;
- ajaviitekirjandus.

Kogude komplekteerimisel arvestatakse ka kohaliku lugeja nõudluse- ja soovidega, peetakse nõu emakeeleõpetajatega või lugemishuviliste noortega.

2015.a eraldati maakonna raamatukogudele teavikute ostuks toetusi riigieelarvest 106 507 €, mis on 5,1% rohkem kui eelmisel aastal. Ka KOV-ide poolne toetus üldarvestuses veidi tõusis (0,12%).

Maakonna rahvaraamatukogude teavikute komplekteerimine toimub läbi keskraamatukogu, välja arvatud Tapa valla raamatukogud, kes kasutavad raamatukoguprogrammi RIKS ja seetõttu on neil mugavam oma ostud teha ise.

Järelkomplekteerimine toimub jooksvalt ja enamasti samuti keskraamatukogu vahendusel. Lääne-Virumaa KRRK, Tapa LRRK, Kunda LRRK ja vähesel määral ka Tamsalu raamatukogu komplekteerivad oma lugejaskonna tarbeks ka venekeelset kirjandust.

Haljala Gümnaasiumi raamatukogu kogud liideti Urramis Haljala VRK kogudega.

Juurdetulek:

- 21 259 eksemplari (kogudest 2,9%)
- 5,3% (1136 eks) võõrkeelsed, neist venekeelsed 89% (1012 eks) teavikud.
- 67% ilu- ja lastekirjandus.

Kustutati 3,9% kogudest.

Riigieelarve eraldisest 30% oli sihtotstarbeline, mõeldud väärtkirjanduse ja kultuuriperioodika ostuks. Selle ülesande täitmisega raskusi ei olnud, auhinnatud teoseid, väärtkirjandust osteti 49 815€ eest (sh ajakirju 3481€ ja ajalehti 653€ eest).

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu komplekteerimine toimub vastavalt kokku lepitud ja kinnitatud komplekteerimispõhimõtetele. Kirjanduse komplekteerimine toimub valikuliselt ning prioriteediks on eesti autorite ilukirjandus ning tõlkekirjandusest väärtkirjandus, samuti laste- ja noortekirjandus. Teadmiskirjandusest on eelistatud Eestit puudutav kirjandus ning tarbekirjandusest laiemale lugejaskonnale huvipakkuvad teavikud. Komplekteerimisotsuste tegemisel võetakse arvesse piirkonna ameti- ja kõrgkoolide õppesuundi.

Laste- ja noorteosakonda komplekteeritakse teavikuid, mis on suunatud lastele ja põhikoolialistele noortele. Gümnaasiumiastme õpilastele, üliõpilastele ja täiskasvanutele mõeldud teavikuid komplekteerib teenindusosakond.

Kokku osteti Lääne-Virumaa Keskraamatukogu kogudesse 2015.aastal 3479 teavikut.

Saabunud teavikutest 95,7% olid raamatud, 5,3% perioodilised väljaanded, 4,1% auvised ning 0,2% muud teavikud (lauamängud). Annetuste osakaal juurdetulekust oli 5,9% (2014.aastal 8,1%).

Saabunud raamatutest oli ilu- ja lastekirjandust 63,5% (2244 eksemplari). Võõrkeelseid raamatuid osteti 241 eksemplari, sellest venekeelseid 167 eksemplari.

Annetuste osakaal kogude juurdekasvust maakonnas oli 7,6%. Annetati: 1437 eksemplari raamatuid (87,5% annetustest), 136 aastakäiku ajakirju, 63 auvist ja üks käsikiri.

Laenutatuimad raamatud Lääne-Virumaal 2015.aastal

<i>Jrk</i>	<i>Pealkiri, autor, ilmumisaasta</i>	<i>Laenutusi maakonnas kokku</i>
1	Ei jäta elamata / Kersna, Vahur, 2014	906
2	Ühe katuse all / Tohvri, Erik, 2014	698
3	Elu läheb edasi: järg romaanile "Klassikokkutulek Kassaris" / Pets, Helju, 2014	680
4	Klassikokkutulek Kassaris / Pets, Helju, 2014	631
5	Võõra õue peal / Sajo, Mari, 2014	524
6	Veel on aega / Tohvri, Erik, 2014	501
7	Jaak Joala: ka unustuse jões aeg kord silla loob / Kangur, Paavo, 2015	493
8	Verevermed / Sajo, Mari, 2014	491
9	Paarismäng / Kadastik, Mart, 2014	469
10	Villa järve ääres / Lember, Ira, 2014	461

Maakonnas enim laenutatud raamatute esikümme on eesti kirjanduse käes. Kuna raamatukogud ei kasuta ühtseid lugejarühmi, ei saa maakonna lõikes lugejarühmiti üldistavat analüüsi teha.

Kokkuvõtvalt:

- täiskasvanute laenutused moodustasid 86% kogulaenutustest;
- ilu- ja lastekirjanduse laenutused moodustasid 60,4%;
- võõrkeelse kirjanduse laenutused moodustasid kõigist laenutustest 6%, sellest omakorda 90% oli venekeelse kirjanduse laenutused;
- auviste laenutuste osakaal oli 0,6% ja auviseid laenutati ainult 8 raamatukogus. Auviseid ka tellitakse vähe.
- Perioodika laenutuste osakaal oli 13,6%. Maaraamatukogudes on see mõnel pool üle 40%, seevastu maakonnaraamatukogus vaid 1,3%. Perioodika laenutuste osas on kokkuvõttes üsna tasavägiselt populaarseimad Eesti Naine, Kroonika ja Elukiri. Mõnede rk-de edetabelisse on siiski mahtunud ka Imeline Ajalugu, Psühholoogia Sinule ja National Geographic. Kahjuks leiab väga vähe kasutust kultuuriperioodika.

- jätkuvalt populaarsed on elulooraamatud, palju loetakse ka ajalugu.

Lääne-Virumaa KRK enim laenutatud raamatud 2015

<i>Jrk</i>	<i>Autor</i>	<i>Pealkiri</i>	<i>Aasta</i>	<i>Laenutusi</i>
1	Kersna, Vahur	Ei jäta elamata	2014, 2015	198
2	Hirsjärvi, Sirkka	Uuri ja kirjuta	2005	117
3	Laherand, Meri-Liis	Kvalitatiivne uurimisviis	2008	107
4	Tohvri, Erik	Veel on aega	2014	106
5	Galbraith, Robert	Käo kukkumine	2014	103
6	Flynn, Gillian	Kadunud : romaan	2014	101
7	Tohvri, Erik	Ühe katuse all	2014	95
8	Kadastik, Mart	Paarismäng : romaan	2014	93
9	James, E. L.	Viiskümmend halli varjundit	2012, 2015	89
10	Kivirähk, Andrus	Maailma otsas	2013	87

3.1.1 Raamatu komplekteerimine (trükis + e-raamat)

Juurde tuli 17 418 nimetust ja 19 897 eksemplari raamatuid, mis moodustas 93,6% kogu juurdetulekust. Raamatutele kulutati 80,1% komplekteerimissummadest.

Maakonnaraamatukogu kaudu enim ostetud raamatud olid:

M. Kilumets. Jaak Joala	46 eksemplari
A. Kivirähk. Karneval ja kartulisalat	46 eksemplari
E. Tohvri. Hingevõlg	45 eksemplari
K. Muuli. Vilja teine elu	45 eksemplari
M. Sander. Litsid	44 eksemplari

Enamuse ostudest sooritati hulgimüüjate vahendusel (Rahva Raamat OÜ ja Apollo Holding OÜ) aga ka otse kirjastustelt (Varrak, Ersen, Koolibri, Kunst). Ingliskeelset kirjandust osteti Allecto ja Krisostomuse raamatukauplustest, venekeelset kirjandust põhiliselt OÜ Sinonomi vahendusel. Lisaks osteti teavikuid ka üksikväljaandjatelt, vajadusel ka vanaraamatuga kauplajatelt.

E-raamatuid ja nende laenuslitsentse siiani ostetud pole, sest puudub nende sobiv laenuskeskkond. Kooliõpilastele tutvustati erinevaid e-raamatu keskkondi, kust on võimalik saada tasuta e-raamatuid vajamineva kirjandusega.

3.1.2 Perioodika komplekteerimine

Perioodikat tellivad kõik raamatukogud ise. Maakonda tuli juurde 316 aastakäiku ajalehti ja 1109 aastakäiku ajakirju.

Perioodikast tellitakse palju kodu-, tervise- ja naisteajakirju, seda näitavad ka nende ajakirjade kõrged laenusnumbrid. Kultuuriperioodikast tellitakse kõige enam lasteajakirju Täheke ja Hea Laps, aga ka Loomingut ja Sirpi.

3.1.3 Auviste komplekteerimine

Auviseid telliti vähe (229 eks) ja nende osatähtsus väheneb aasta-aastalt. Juurdetulnud kogudest moodustasid need ainult 1,4%, millest 56% kuulub Lääne-Virumaa KRK-le.

Kõige rohkem on kogudes audiaalteavikuid – 77%, neist 48% Lääne-Virumaa KRK-s.

4. Lugejateenindus ja raamatukoguteenused

Suurenes erivajadustega ja eakatele inimestele pakutavate teenuste arv. Aasta lõpuks oli juba 10 raamatukogu, mis pakkusid koduteenindust ja 4 käisid hooldekodudes raamatuid ette lugemas.

Seoses Swdbanki pangabussi töö lõpetamisega, käiakse nüüd panganõustamise teenust pakkumas viies raamatukogus.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogus pakutakse alates 2015. aasta kevadest ettelugemise võimalust eakate pansionaadi hoolealustele. Septembrist alustati URRAMis asutuste (eelõige koolide ja lasteaedade) kontode registreerimist lihtsustamaks teavikute kasutamist õppetöös.

Hakati pakkuma individuaalset arvutialast koolitust eelneval kokkuleppel.

Lugejate rahulolu-uuringuid tegid kaks raamatukogu:

- 2015.a lõpul korraldas Tapa LRK valla lugejate rahulolu küsitluse raamatukogu teenuste osas. Tagasiside oli positiivne: rahule jäädi nii teenindusega kui ka üritustega, ruumide ja asukohaga. Tehti ka ettepanekuid raamatukogude füüsilise keskkonna (lugejakohtade, lõõgastumisvõimaluste) ja lahtiolekuaegade, e-keskkonnaga seotud teemade osas.
- Küsitlust tehti Kadrina VRK Hulja filiaali teenuste kohta. Vastajad olid rahul ruumide asukoha ja uute lahtiolekuaegade, kogudega ja lugejateenindusega. Tehti ettepanekuid teenuste ja ürituste kohta, mida raamatukogu korraldada võiks.

4.1 Avaliku teabe kättesaadavaks tegemine.

Külastajate käsutuses on maakonnas 124 internetiühendusega arvutit. Lugejaarvutit ei ole ühes rk-s, kus saab vajadusel kasutada töötaja oma. AIP-i kasutamine väheneb, sest inimeste isiklikud IKT võimalused on kasvanud ning raamatukogude riist- ja tarkvara jääb sellele alla.

Internetipunkti teenuseid kasutatakse rohkem siis, kui vajatakse raamatukoguhoidja abi. Õpilased kasutasid arvuteid koolitööde tegemiseks. Kuid internetipunkti olemasolu on siiski vajalik just erinevate e-teenuste kasutamiseks ja koolituste tegemiseks. Raamatukogus, kus arvutid välja vahetati, tõusis ka AIP-i külastus.

Lääne-Virumaa KRRK-s oli AIP-is keskmiselt kuus 537 külastust. Võrreldes 2014.aastaga külastuste arv vähenes, mis on põhjendatav ka sellega, et lisaks laste- ja noorteosakonna remondi aegsele sulgemisele on AIP tavakülastajatele suletud ka kasutaja- ja arvutikoolitustundide ajal.

4.2 Raamatukogu kasutamine

Tabel 9

Raamatukogu	Lugejad 2014	Lugejad 2015	Muutus (+-)	Laenut-d 2014	Laenut-d 2015	Muutus (+-)
Linna/maak.rmtk	20352	19899	-453	651110	637098	-14012
Sh keskk	6951	6790	-161	201945	188445	-13500

Tabel 10

Raamatu- kogu	Külastused 2014	Külastused 2015	Muutus (+-)	Virtuaal- külast 2014	Virtuaal- külast 2015	Muutus (+-)
Linna/maak. rmtk	329956	313963	-15993	60428	73180	+12752
Sh keskk	95800	92337	-3463	29677	32189	+2512

Arvestust Lääne-Virumaa raamatukogude kasutajate üle peetakse raamatukoguprogrammide Urram ja Riks järgi.

Kõik arvilised näitajad peale virtuaalkülastuste on miinusmärgiga. Siiski pole langus nii suur kui eelmisel aastal.

Raamatukogu kasutas 32,5% elanikkonnast (2014.a 32,8%). Kõige madalam hõlve (9,9%) oli Lepna rk-s, kuhu valla elanikel on logistiliselt keeruline jõuda ja kõige kõrgem Vihula valla suvituspiirkonna raamatukogudel (99,7%).

Maakonna elaniku kohta tuli 5,1 külastust (2014.a 5,3) ja iga lugeja kohta 32 laenutust, mis on sama võrreldes eelmise aastaga.

Elanike arv maakonnas vähenes aastaga 880 inimese võrra. Vähenemine oli kõikides omavalitsustes. Seda peetakse peamiseks languse põhjuseks.

Lugejate arv tõusis 20-nes, laenutuste arv 18-nes ja külastuste arv 13-s raamatukogus.

Oma jälje arvulistele näitajatele jätsid veel:

- kooli sulgemine;
- elanike kaugemal tööl käimine;
- raamatukogu lahtiolekupäevade vähenemine;
- väikesest eksemplaarsusest tulenevad pikad järjekorrad;
- lugejaskonna vananemine;
- teiste infokanalite pidev kasv ja AIP-i kasutamise vähenemine.

Samas püüavad raamatukogud lugejaid juurde võita ürituste korraldamisega ning erivajadustega inimestele suunatud teenustega.

Uhtnas lisandus uusi lugejaid põhjusel, et remondi tõttu sai raamatuid laenutada pikaks perioodiks ja ei pidanud tähtaega jälgima.

Raamatukogud pakuvad lisaks teavikute kojulaenutusele ja kohallugemisele veel printimise ja koopiategemise võimalusi ning interneti- ja ruumikasutust.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu kasutas 2015.a 42% Rakvere elanikest ja see on veidi langenud (2014.a 42,6%) nagu ka linna elanike arv tervikuna. Viimaste aastatega on kasvanud täiskasvanud lugejate ja põhikooliõpilaste osakaal, kõige enam on vähenenud aga gümnaasiumiõpilaste ja üliõpilaste osakaal lugejaskonnas. Kuigi koolieelikute osakaal lugejaskonnast on väike, on see viimaste aastate jooksul pidevalt kasvanud.

Kõige intensiivsemalt laenutab pensionäride lugejarühm, mis moodustab lugejate arvust 8,3% ning nende laenutused moodustavad 14%. Kõige tagasihoidlikumad laenutajad lugejate laenutuste suhte põhjal on gümnaasiumi- ja ametikooliõpilased.

Seoses mugavate võimalustega lugejaportaal (reserveerimine, pikendamine), väheneb vajadus raamatukogu külastada. Suurenes aga üritustel osalenute arv, millest võib järeldada, et muutumas on raamatukogu külastamise põhjused – raamatute laenutamise kõrval muutub üha olulisemaks raamatukogu roll kultuurikeskusena.

2015.aastal suurenes virtuaalkülastuste arv võrreldes 2014. aastaga 2512 külastuse võrra.

Kojulaenutused vähenesid võrreldes eelneva aastaga tervikuna 8%. Kõige suurem kahanemine oli erialakirjanduse osas, kõige väikesem muusikatoas. Languse põhjusteks on kindlasti lugejate arvu vähenemine. Laenutuste vähenemist mõjutas ka aasta lõpus toimunud lasteosakonna remont, mil osakond oli suletud ning soovitud kirjanduse kättesaamine piiratum.

4.3 RVL teenindus

2015.a said maakonna raamatukogud 17091 tellimust ja neist täideti 17071. Teistelt telliti 16405 ja saadi 16401 teavikut.

RVL-arvud on märgatavalt tõusnud (arvestatud on igasugust teaviku liikumist ühest rk-st teise, ka vallaraamatukogudesisest liikumist).

Valdavalt jäid tellimused oma maakonna piiridesse ja raamatukoguhoidjad käisid ise neil järel. Väljaspool maakonda telliti vähe, kuna lugejad ei soovi selle eest maksta. Põhiliselt teeb seda keskraamatukogu, ka Tapa LRK. Paljud maakonna rahvaraamatukogud eelistavad lugejate soovide täitmiseks kasutada Lääne-Virumaa Keskraamatukogu abi, tellides enamasti eesti- ja venekeelset ilukirjandust ning teatmekirjandust.

4.4 Laste- ja noorteteenindus

4.4.1 Laste-ja noortekirjanduse komplekteerimine

Lastele komplekteerimisel eelistatakse eesti algupärast lastekirjandust ja kooli programmikirjandust. Valikuid aitab teha auhinnatud teose märkimine tellimisplaanis. Raamatukogu, millel on osakond koolimajas või koostöö kooliga hea, pöörab rohkem tähelepanu laste- ja noortekirjanduse ning õppekirjanduse tellimisele. Mõnes kohas võetakse arvesse lasteaiadõpetajate soove ja vaadatakse koos emakeeleõpetajatega üle raamatute nimekirjad, mida lapsed võiksid lugeda ning lepatakse kokku milliseid raamatuid või autoreid võiks raamatukogus rohkem olla.

Häid komplekteerimisnäiteid: Uhtnas tehakse noorsookirjanduse tellimisel koostööd lugemishuviliste noortega, kes hoiavad ennast kursis ingliskeelse kirjandusega ning teavitavad kui huvitav raamat ka eesti keelde on tõlgitud. Üksikuid lasteraamatuid on Simunasse võimaluse korral tagantjärele komplekteeritud ka lastevanemate soovitusel, kes on oma lapsele huvitava raamatu ostnud.

Lasteajakirju Täheke ja Hea Laps tellitakse palju, kuigi mitte igasse valda. Samas kurdetakse, et laste huvi nende vastu on leige.

Lääne-Virumaa KRK lasteosakonna kogude täiendamisel lähtutakse eesmärgist tagada võimaluste piires lastele piisavalt kooli- ja huvilugemiseks mõeldud lugemisvaraga eelkoolieast põhikooli lõpuni, pakkuda õppekava toetuseks mitmekesist aimekirjanduse valikut. Raamatute hankimisel eelistatakse eesti algupärandeid.

Lasteosakonna kogust moodustab ilukirjandus 66%. Eestikeelne kirjandus 89%, võõrkeelsetest raamatutest omakorda 52% on venekeelsed ja 32% ingliskeelsed.

2015. aastal osakonna kogusse lisandunud raamatutest moodustas 82% ilukirjandus (mullu 76%). Perioodika tellimisel on alati eelistatud omamaiseid lasteväljaandeid, kuid 2015.aastal ei laenutatud neid koju mitte ühelgi korral. Lapsed eelistavad koomiksiajakirju, kuid sellest hoolimata langevad aasta-aastalt perioodika kojulaenutused tervikuna (2014.aastal 1409 laenutust, 2015.aastal 479 laenutust).

2015. aasta suvel ühendati lugemissaali ja kojulaenutuse kogud, sealhulgas vähendati kohalkasutatavaid eksemplare.

4.4.2 Raamatukogu kasutamine

Tabel 11

Rmtk	Lug-d 2014	Lug-d 2015	Muutus (+/-)	Külast-d 2014	Külast-d 2015	Muutus (+/-)	Laenut 2014	Laenut 2015	Muutus (+/-)
Linna/ma ak. rmtk	5366	5265	-101	102159	88591	-13568	87585	83200	-4385
Sh keskk	1661	1637	-24	26653	23083	-3570	28757	25235	-3522

26,5% raamatukogu kasutajatest olid lapsed. (2014.a 26,4%). Külastustest moodustasid laste külastused 28,2% ja laenutustest 13,6%.

Lastest lugejate arv jätkas kahanemist, kuid võrreldes eelmise aastaga oli see üle poole võrra väiksem. Raamatukogusid, kus lugejate arv tõusis, oli 11. Küll aga on suur tagasimineki külastustes ja laenutustes.

Arvniitajate vähenemise peamiseks põhjuseks peetakse laste arvu vähenemist. Raamatukogu kasutamist laste poolt mõjutavad veel:

- Raamatukogu külastatakse, aga alati mitte lugemisvarude täiendamiseks, vaid omavahel suhtlemiseks. Joonistatakse, meisterdatakse, mängitakse arvutis ja aegajalt loetakse ka üksteisele ette.

- Kui koolil on hea raamatukogu, kasutab laps pigem seda ja ei lähe enam rahvaraamatukogusse.
- Tihtipeale eelistasid vanemad laenata raamatuid oma nimele, et omada paremat ülevaadet tagastamistähtaegadest.
- Kohaliku kooli sulgemine võib raamatukogule, kus suurt rõhku pandi just lasteteenindusele, saatuslikuks saada.
- Lapsed ei käi rk-s enam internetiarvutite pärast, kuna IKT seadmeid on kodudes rohkem.
- Maal annab ka ühe suure lugemusega pere ära kolimine tunda.

On ka konkreetseid näiteid mõjuteguritest: Simuna Rahvamajas toimusid kooli lasteringid kolmapäevasel päeval ja lastel oli võimalus külastada samal ajal ka raamatukogu. 2015.a seda päeva muudeti ja ning lasteringid toimuvad nüüd päeval, mil raamatukogul on puhkepäev.

4.4.3 Laste- ja noorteteenindus s.h lugemisharjumuste kujundamine ja arendamine

2015.a tõi mitmesse Lääne-Virumaa raamatukogusse lasteteeninduse elavnemist, mida saab seostada eeskätt töötaja vahetumisega, aga ka koostöösuhete paranemisega või uutesse ruumidesse kolimisega.

Häid näiteid raamatukogudest, kus lastega tegelemine ja nende lugemisharjumiste kujundamisele kaasa aitamine on normaalne igapäevatöö, on palju, kuid see on pikaajalise süstemaatilise töö tulemus ja sõltub eelkõige raamatukoguhoidjast. Raskes seisus on rk-d, mille piirkonnas pole ühtegi lasteasutust. Õhtul koolibussilt tulevad lapsed saavad vajaliku kirjanduse kooli- või selle lähedal asuvast rk-st ja koduraamatukogusse enam ei jõua. Neile on raske süstemaatilist tegevust planeerida. Kahjuks ei pane ka kõikide laste- ja haridusasutuste olemasolu mõnes kohas lugejaskonna järelkasvu peale mõtlema. Tunnistatakse ka, et lastega töö nõuab palju aega ja energiat ja on neid, kes valivad mugavama tee.

Laste ja noorte lugemiseelistus on mõjutanud kõige rohkem sõprade soovitusel. On häid näiteid ka kirjandusõpetajatest, kelle soovitatud noorsookirjandus on leidnud lugejaid keskastme õpilaste hulgas. Leitakse ka, et laste lugemishuvi tõstmiseks võiks neil olla rohkem lugemisvabadust.

Kõige paremad eeldused lapsed lugema saada on raamatukogul, mis asub kooli ruumides. See võimaldab lastel külastada raamatukogu nii vahetundide ajal kui ka pikapäevavarühmas õppides. Üleüldiselt ollakse veendunud, et lugemisharjumused kujunevad välja just varases lapseas ja seepärast pannakse suurt rõhku lasteaia- ja algkooliealiste lastega tegelemisele: ettelugemispäevad lasteaias, illustreeritud järjehoidjad ja flaietid, kutsekaardid raamatukogu andmetega kooli minevatele lastele, emakeele tunnid raamatukogus jne.

Näiteid laste huvi tekitamisest raamatute ja lugemise vastu:

- Voldikud uute raamatutega Haljala rk-s osutusid tõhusateks raamatute tutvustajateks ja peale seda nappis laenutamiseks uudiskirjanduse eksemplare.
- Koostöös õpetajatega õpilastele kirjandusnimestikud „Suviseks lugemiseks“.
- Koostöös noortekeskusega toimus Haljalas üritus Öö rahvamajas, mille raames loeti raamatukogus noortega hilisõhtul õudusjutte.
- Infootsingu sari keskastmele nii andmebaaside kui kirjanduse teemadel.
- Põnevad teematunnid, kus Tapa lapsed said raamatutega tutvuda, nende kohta ülesandeid lahendada ja neid koju laenata. Tänu neile tundidele leidsid lapsed sagedamini tee raamatukokku.
- Põhjamaade raamatukogunädala raames lugemine hommikuhämaruses Jäneda lossi pööningul.
- Iga läbiloetuid raamatu eest said Kunda lapsed pärli. Pärlikogumine lõppes suve viimastel päevadel ühise tordi söömisega ja ehete valmistamisega. Kundas premeeriti lapsi raamatu või ajakirja läbi lugemise eest ka kommiga.

- Koolis toimuvate riikide nädalate ajal on Muuga koolis alati raamatute väljapanek vastava maa ja sealsete kirjanike kohta.
- Osalemine lastekrimkade kirjandusmängus.
- Toremaks traditsiooniks on Uhtnas raamatute ja lugude tutvustamine enne laste teatrisse minekut (Rapuntsel, Hansuke ja Greeteke).
- Laste „Hea tuju ring“ Kiltsis, mida tehakse koos kirjandusõpetajaga.
- Assamalla anti lastele võimalus ise raamatukogus üritusi läbi viia.

Lapsed eelistasid lugeda omamaiseid autoreid nagu Andrus Kivirähk, Ilmar Tomusk, Piret Raud, Jaanus Vaiksoo ja Kristiina Kass, kelle tutvustamisega tegeletakse nii koolis, kui lasteaias. Samad autorid on õpetajate poolt soovitatud ning lapsed loevad neid mõnuga. Väga mõjusaks peetakse kirjanikuga silmast-silma kohtumist. 2015.a käisid Lääne-Virumaal Ilmar Tomusk, Heiki Vilep ja Aidi Vallik, Sulev Oll. Kõik raamatukogud, kes on selliseid kohtumisi korraldanud tõdevad, et peale seda tõusis laste huvi nende kirjanike raamatute vastu märgatavalt. Üldjuhul tehakse juba enne kirjaniku saabumist põhjalik ülevaade tolle raamatutest. Paraku ei külasta lastekirjanikud raamatukogusid just tihti ja raamatukogude napid rahalised vahendid ei võimalda neid ka kutsuda.

Lääne-Virumaa KRK-s arendatakse raamatuhuvi juba eelkoolieas: kodustele väikelastele mõeldud jututare külastatavus tõusis 2015.a märkimisväärselt. Jätkusid teraapiakoera lugemistunnid ja lähedaima suveraamatu valimine. Kuviviktoriinid andsid lastele võimaluse iga kuu raamatutest vastuseid otsides oma teadmisi proovile panna. Koostati õpetajatele uudiskirjandust tutvustavaid nimekirju ja kooliaasta lõpul anti 110-le lapsele (1.-5.klass) Tubli lugeja tunnistus.

4.4.4 Laste- ja noorteüritused

Suur osa maakonna raamatukogude üritustest on just lasteüritused. Palju tehakse ettelugemis- ja muinasjututunde, eeskätt lasteaias- ja algkooli lastele. Tihti järgneb sellele temaatiline meisterdamine või joonistamine, aga ka muusika kuulamine või võimlemine. Laste töödest valmib näitus. Ettelugemised hommikuhämaruses põhjamaade raamatukogunädalal toimusid mitmes raamatukogus.

Teiseks peamiseks tegevuseks on raamatukogutunnid lastele, kus õpetatakse raamatukogu kasutama või tutvustatakse kirjandust mingil kindlal teemal. Viiakse läbi kirjandivõistlusi. Lastele korraldatakse rahvakalendritähtpäevade sündmusi ja jõulupidu. Viiakse läbi mälumänge ja viktoriine lasteraamatute põhjal. Vinni-Pajustis tegutseb lastele raamatukoguring.

Muusika-aastal loeti raamatuid muusikast, kutsuti esinema muusikuid ja lapsed said tuttavaks pillidega. Toimusid viktoriinid, kus otsiti interneti vahendusel laulude pealkirju ja lauljate nimesid ning palju muud. Viidi kokku filmid ja muusika. Otsiti raamatu pealkirjadest heliredelit.

Tabel 12 Valik lasteüritusi

Raamatukogu	Üritus	Osavõtjate arv
Assamalla	Kogupere üritus „Muusika me ümber!“	21
Haljala	Õudusjutud raamatukogus. Meisterdame maske	20
Jäneda	1. ja 3. klassi kriminalistid/otsimismäng lastekrimkade tegelastega	13
Kadrina	Lastekaitsepäeva tähistamine raamatute, ettelugemise ja filmidega	31
Kunda	Jututuba/kooliminev laps lugejaks	120
Lehtse	Loodusloeng teemal „Aasta loom metsliga ja teised Eesti metsaloomad	36
Lepna	Pipi 70: joonistame 70 aastast Pipit	5

Muuga	Raamatusõprade karneval	60
Saksi	Kodu-uurimuslikud ekskursioonid	27
Sõmeru	Emakeelepäev lasteaias	112
Tamsalu	Raamatunädal lasteaias	35
Tapa	Üleriigiline etluskonkurss „Ellen Niiduga Midrimaal“	94
Tapa	Vihmapilli tund/ vihmapilli meisterdamine, vihmaraamatud	10
Tapa	Varesetund/ jutu-, luule- ja tarkuseraamatud varesest	180
Uhtna	Emakeelepäeva töötuba	30
Ulvi	Raamatukogutund „Raamat, minu sõber“	21
Vihula	Seiklused Tarkade kivi otsingul	6
Viru-Nigula	Kooliminejate suvepäev. Raamatukogu tutvustamine. Viktoriin muinasjuttude tundmisest.	20
Viru-Nigula	Tontlik lugemistund	7
Viru-Jaagupi	Näomaalingud raamatust	8
Vohnja	QR-kood matemaatikas. Raamatute mõõtmine.	10
Vinni-Pajusti	Kuldvillak	80

Lääne-Virumaa Keskraamatukogus toimus kokku 71 üritust, millest võttis osa 2705 last. Olulisemad ettevõtmised 2015. aastal olid seotud erinevate projektide ning vabariiklike konkurssidega.

- Projekt „Kirjandusmäng 2015“ sündis vajadusest viia läbi Eesti Lastekirjanduse Keskuse poolt algatatud II kirjandusliku mälumängu maakonnavoore. Mälumängu maakonnavoore küsimused koostasid lasteosakonna töötajad ELK-i poolt koostatud krimikirjanduse nimestiku alusel.
- Projekti „Raamatukotid lähevad lasteaeda“ raames hangiti spetsiaalsed raamatukotid, mis kord kuus uue sisuga täidetakse ning lasteaedadesse viiakse. Projekti eesmärgiks on soov viia koolieelikud kokku raamatutega, tekitada neis huvi lugude kuulamise ja motivatsiooni lugemaõppimise vastu, julgustada lasteaiaõpetajaid senisest rohkem kasutama lasteraamatuid lasteaia ainekava teostamisel. Esimene tagasiside lasteaedadelt on väga positiivne ning projekt jätkub kindlasti ka 2016.aastal.
- Projekti „Pildi sisse minek“ eesmärgiks on väärtustada eesti lasteraamatuid kui huvitavaid kunstiteoseid, kutsudes lapsi põnevatele pildirännakutele ning fantaseerida pildilt välja jääva tegevuse teemadel. Projekti raames toimuvad raamatukogus õpilaste kunstitunnid. Ühe projekti osana soovitakse korraldada õpilastele kohtumisi raamatukunstnikega.
- Muusika-aasta ettelugemispäeva tähistati ELK eestvõttel vabariikliku 4. klasside lugemisvõistlusega teemal „Muusika lasteraamatutes“. Maakonna parima ettelugeja väljaselgitamiseks korraldati maakondlik eelvooru, kuhu tuli oma lugemisostkust testima 20 last 10st koolist.
- 2015. aasta 3. klasside õpioskuste olümpiaadi maakondliku vooru ülesanded olid koostatud raamatukogu lasteosakonna töötajate poolt.

Valik Lääne-Virumaa Keskraamatukogu lasteüritusi

Ürituse nimi	Osavõtjate arv
Jututare sari (16 etendust)	634
Sari „Muinasjuttudega mööda Euroopat“ (4 muinasjututundi)	94
Sari „Tule loe Hekule“ (15 seansi)	174
Lamba-aasta joonistusnäituse avamine ja õpilaste autasustamine	17
Maakondlik põhikoolide kirjandivõistlus	76
Kirjandusmäng 2015. Maakonnavoore	49

Mudilaste kunstisalong „Meie kunstinäituse“ avamine.	14
Põhikoolide maakondliku kirjandivõistluse lõpetamine	46
Urve Tinnuri raamatu „Vanaisa võluhaamer“ esitlus	36
Ettelugemisvõistluse maakonnavoore „Muusika lasteraamatutes“	30
Kohtumine Sulev Olliga	48
Hommikuhämaruses lugemine „Sõprus Põhjalas“	20

4.5 Erivajadustega sihtrühmade teenused

10 raamatukogu Lääne-Virumaal osutavad teavikute koju viimise teenust.

Tabel 13 **Koduteenindus**

Raamatukogu	Kordade arv	Teenuste arv	Kasutajate arv
Hulja	1	1	1
Kadrina	12	12	1
Kunda	10	10	12
Simuna	3	3	1
Sõmeru	2	2	1
Vihula	32	32	3
Vinni-Pajusti	15	15	2
Väike-Maarja	6	6	3
Kiltsi	2	2	2
Lääne-Virumaa KRK	22	22	12
KOKKU	105	105	38

Tabel 14

Teenused teistele asutustele	Ürituste arv	Keskm. osavõtjate arv
Kunda Tervise ja Hooldekeskus	9	20
Uhtna hooldekodu	12	14
Ulvi Hooldekodu	19	10
Kuldne Sügis pansionaat Rakveres	19	12

Teenused teistele asutustele seisnesid hooldekodudes eakatele ettelugemises. Kuulajate arv igal ettelugemiskorral kõikus 10-20 vahel. Kirjanduse valikul arvestati nii kuulajate soovidega kui loeti tujutõstavaid lihtsamaid, lõbusaid tekste ja mälestusi.

2015. aastal hakati organiseeritud korras Saksi raamatukogusse tooma Imastu kool-kodust vaimse puudega inimesi. Kahjuks puuduvad sellele sihtrühmale suunatud spetsiaalsed, neile arusaadavad ja nende elu kajastavad raamatud. Raamatukogul on neile pakkuda peamiselt muinasjuturaamatuid, nooremale vanuserühmale mõeldud lihtsaid suurte trükitähtedega raamatuid.

4.6 Raamatukogu kultuurikeskusena

Tabel 15

Raamatukogu nimi	Näitused/virtuaalnäitused, väljapanekud	Üritused	Üritustel osalenute arv
Assamalla	20	5	65
Haljala VRK	21	33	752
<i>Haljala</i>	12	29	660
<i>Aaspere</i>	2	2	50

<i>Varangu</i>	7	2	42
Kadila	4	1	20
Kadrina VRK	43	86	3038
<i>Kadrina</i>	15	37	2575
<i>Hulja</i>	1	8	83
<i>Kihlevere</i>	15	5	98
<i>Viitna</i>	2	5	21
<i>Vohnja</i>	10	31	261
Karepa	14	2	160
Kunda LRK	37	53	815
Laekvere	9	2	5
Lepna	16	3	12
Muuga	9	12	250
Rakke VRK	11	13	340
<i>Rakke</i>	5	9	300
<i>Lahu</i>	6	4	40
Roela	10	18	409
Sõmeru	24	8	110
Tamsalu	46	17	270
Tapa LRK	108	113	3638
<i>Tapa</i>			
<i>Jäneda</i>	16	5	
<i>Lehtse</i>	24	12	249
<i>Saksi</i>	5	5	527
Tudu	2	2	9
Uhtna	13	7	150
Ulvi	19	11	177
Vajangu	16	18	180
Venevere	2	10	240
Vergi	4	1	8
Vihula	8	17	106
Vinni-Pajusti	24	54	286
Viru-Jaagupi	15	7	200
Viru-Nigula	16	23	243
Võsu	12	6	88
Võsupere	27	3	15
V-Maarja VRK	127	41	716
<i>V-Maarja</i>	49	20	530
<i>Kiltsi</i>	42	11	71
<i>Simuna</i>	22	7	78
<i>Triigi</i>	14	3	37
LVKRR	109	89	2724
KOKKU	766	655	15026

Tõusnud on ürituste ja üritustel osalenute arv. Suure osa neist moodustavad üritused lastele, sest lapsi on kooli või lasteaia kaudu lihtsam raamatukogu üritustesse kaasata. Teine tänuväärne sihtgrupp on pensionärid.

Raamatukogud aitasid koostöös kohalike seltsidega ette valmistada ja läbi viia ka kodukandipäevi, külapidusid, rahvakalendri tähtpäevade tähistamisi ja muid kogupereüritusi.

Viidi läbi lastekaitsepäevi ja hõbesõlepidusid vastsündinud vallakodanikele. Korraldati raamatuseljaluuale võistlust. Tähistati Eduard Vilde sünniaastapäeva.

Toimusid kohtumised kirjarahvaga. 2015.a külastasid maakonna raamatukogusid teiste hulgas ka Valdur Mikita, Olavi Ruitlane, Marju Kõivupuu, Margus Groznõi, Mari ja Andres Tarand, Anne ja Trivimi Velliste, Elle Lees, Põhjamaade kirjanduse tõlkija ja raamatutoimetaja Kadi-Riin Haasma, maailmameister Matti Jõgi.

Kirjandustuur „Eesti kirjanikud Eesti raamatukogudes“ tõi Tamsalusse ja Rakveresse Indrek Koffi, Mait Vaigu, Olavi Riutlase ja Maire Liivametsa.

Raamatukogud korraldasid või aitasid korraldada kontserte ning pakkusid muusikalisi kohtumisi: kirjandus- ja muusikaõhtu Katrin Reimuse mälestuseks; luule- ja muusikaõhtu Hillar Vimbergiga; Tiit Altega ja Ahti Bachblumiga; Ludmila Iljunina ja Adamson Siverskiga St.Peterburist; Ülle Lichtfeldti ja Margus Laugesaauga jt.

Raamatukogudes saadi kokku, et mängida mälumängu, kohtuda omavalitsusjuhtidega ja poliitikutega. Viidi läbi külakoosolekuid, töötasid käsitöötoad ja õpiti valmistama toitu. Raamatukogu ruume kasutati laulu- ja orkestriproovideks.

Raamatukogud võtsid osa täiskasvanud õppija nädalast ning korraldasid loenguid ja koolitusi suguvõsaurimisest, tervisest, taimedest, numismaatikast, tuleohutusest jne. Sellised loengud-koolitused tõid raamatukokku inimesi, kes muidu satuvad sinna harva või üldse mitte.

Lehtses tähistati muuseumiööd jalutuskäiguga läbi alevi linnulaulu saatel väarikaid maju uudistades.

Raamatukoguhoidjad korraldasid ka ekskursioone, väljasõite ja teatrikülastusi.

Kadrina VRK kinoklubis linastusid muuhulgas „Vehkleja“, „1944“, „Must alpinist“ ja „Riigivargad“. Viimase puhul olid külas ka filmitegijad Tambet Tuisk, Kristiina Martin, Manfred Vainokivi. Kõik filmiklubi õhtud olid külastajaterohked.

Valik näituseid:

- fotonäitus „Jäneda loss 100“; „Lehtse raamatukogu tegevus läbi aja ja inimeste“; Soome Instituudi rändnäitus „Muumid“; „Ühe kolhoosikunstniku jalajälg – Harry Odraks“; MTÜ Loometöö koostatud „Kaunis niplispits“; „Loodusega sina peal- Fred Jüssi 80“; Otto Strandmanni 140. sünniaastapäevale pühendatud näitus „Eesti riigipead“ koostöös Eesti Muinsuskaitse Seltsiga; Eduard Leppiku sünniaastapäevale pühendatud näitus „Seljakotid selga“ koostöös Väike-Maarja Muuseumiga.

Tapa LRK-s sai vaadata heatasemelisi kunstinäituseid, näiteks Mall Metsa „Nahast piltvaibad“; „Mildeberg. Mildeberg“ (Jüri ja Piret Mildebergi kolmemõõtmelised teosed ja fotod); „It's Always Tea-Time / Kogu aeg on teeaeg“ – 150 aastat Lewis Carrolli raamatut „Alice Imedemaal“; Aide Leit-Lepmetsa „Pitsilised lood“.

Lõimumistegevusi pakkusid raamatukogud, kelle piirkonnas on palju muukeelset elanikkonda: eelmisel aastal hakkas Kunda linnaleht ilmuma kakskeelselt ja raamatukogu teated, reklaam ja artiklid jõuavad nüüd ka venekeelse elanikkonnani. Kunda LRK korraldas ka üritusi vene lugejatele.

Tapa LRK tegi Tapa Vene Gümnaasiumi lastele raamatukogu tutvustava Tähekeste tunni ja kinkis lastele ajakirja venekeelse numbri.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu kultuurikeskusena:

Kuna 2015 oli muusika-aasta, toimus tavapärasest rohkem kontserte. Lääne-Virumaa KRK poolt korraldatava kontsertsarja nimega „Minu muusika“ raames toimus 7 kontserti. Muusika-

aasta raames koostas raamatukogu ka mahuka stendinäituse Rakvere muusikaajaloost „Rakvere varane muusikaelu“.

Tasuta raamatu laat toimus 7. korda. Uuendusena toimus laadal heategevuslik raamatumüük, saadud tulu kasutati Virumaa Naiste Tugikeskusele raamatute ja lauamängude ostmiseks.

Kirjanduslikest kohtumistest meelitas suurima hulga publikut kokku Uhhuduuri rännumehed Priit Kuusk ja Tanel Rütman. Teemade ja isikute valikul pöörati rohkem tähelepanu sellele, et need pakuks huvi ka meespublikule, kes tavaliselt moodustavad kirjandusürituste publikust vaid marginaalse osa. Tulemuseks oli palju uusi raamatukogukülastajaid.

Kohtumisõhtute külalisteks olid veel: Andrei Hvostov, Maimu Berg, Urve Buschmann ja Signe Kivi, Liina ja Vahur Kersna, Erik Tohvri, Alo Lõhmus, Arvo Iho, Marko Kaldur, Tarmo Vahter, Alar Sikk ja Martin Kukk.

Suuremad näitused olid: Rakvere Mudellennuklubi omaloomingulised mudelid; Aime Pralla tarbekunst; unustatud mänguasjad Viljar Sardi kogust; „Majad ja majarahvas“; „Rootsi Krimikuningriik“; köitekunstinäitus Scripta Manent V: „Nimed, sõnad, nõiamärgid“; Arvo Iho fotonäitus "Islam ja Eesti; fotonäitus "Tere, kallid näärivana".

4.7 Raamatukogu koolituskeskusena kasutajatele.

Tabel 16 Kasutajakoolitused arvukselt

Raamatukogu	Rühmakoolit. arv		Osalejate arv		Individaalkoolit. arv		Osalejate arv	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Assamalla	0	0	0	0	0	0	0	0
Haljala VRK	2	3	10	22	8	5	8	5
<i>Haljala</i>	2	3	10	22	7	4	7	4
<i>Aaspere</i>	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Varangu</i>	0	0	0	0	1	1	1	1
Kadila	0	0	0	0	0	0	0	0
Kadrina VRK	0	0	0	0	34	18	33	17
<i>Kadrina</i>	0	0	0	0	31	16	31	16
<i>Hulja</i>	0	0	0	0	1	0	1	0
<i>Kihlevere</i>	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Viitna</i>	0	0	0	0	2	2	1	1
<i>Vohnja</i>	0	0	0	0	0	0	0	0
Karepa	0	0	0	0	0	0	0	0
Kunda LRK	0	0	0	0	32	32	32	32
Laekvere	0	0	0	0	0	0	0	0
Lepna	3	0	8	0	5	3	5	3
Muuga	5	5	25	15	3	3	3	3
Rakke VRK	2	1	32	20	0	0	0	0
<i>Rakke</i>	1	1	20	20	0	0	0	0
<i>Lahu</i>	1	0	12	0	0	0	0	0
Roela	0	0	0	0	0	14	0	14
Sõmeru	0	1	0	3	8	13	5	6
Tamsalu	1	2	21	23	8	7	6	7
Tapa LRK	27	30	224	263	34	15	38	23
<i>Tapa</i>	23	24	198	197	18	6	21	6
<i>Jäneda</i>	1	2	8	21	16	6	17	7
<i>Lehtse</i>	1	0	8	0	0	1	0	3
<i>Saksi</i>	2	4	11	45	0	2	0	7
Tudu	0	0	0	0	0	0	0	0

Uhtna	15	17	211	147	0	4	0	2
Ulvi	3	3	40	61	6	6	6	6
Vajangu	0	0	0	0	0	0	0	0
Venevere	0	0	0	0	0	0	0	0
Vergi	0	0	0	0	0	0	0	0
Vihula	2	3	11	15	6	6	8	6
Vinni-Pajusti	3	2	58	39	0	0	0	0
Viru-Jaagupi	0	0	0	0	1	1	1	1
Viru-Nigula	9	8	57	34	3	4	3	4
Võsu	1	1	7	8	12	12	12	12
Võsupere	0	0	0	0	5	2	5	2
V-Maarja VRK	4	11	50	14	15	16	19	14
<i>V-Maarja</i>	4	11	50	14	14	15	14	8
<i>Kiltsi</i>	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Simuna</i>	0	0	0	0	1	1	5	6
<i>Triigi</i>	0	0	0	0	0	0	0	0
LVK RK	64	72	1054	889	453	498	453	499
KOKKU	141	159	1808	1580	642	659	646	656

2015. a tõusis keskraamatukogus nii individuaal- kui rühmakoolituste arv, viimaste arv kasvas ka linna- ja külaraamatukogude osas.

Rühmakoolitusi tehti valdavalt õpilastele, sealhulgas valmistuti õpioskuste olümpiaadiks ja tutvustati raamatukogu kasutamist ja lugejaportaali. Oli mitmeid häid näiteid, kuidas kasutajakoolitust lastele huvitavamaks tehti:

- Vinni-Pajusti rk-s räägiti lühidalt raamatukogude ajaloost ja näidati huvitavamaid raamatukogusid, tutvustati vana kaartkataloogi ja lõpuks otsiti teavikuid nii Urramist ja kui riulist. Riulist leitud raamatu vahel ootas lapsi aga uus pealkiri, mille kohaviida pidi taas Urramist leidma ning raamatut otsima suunduma.
- Haljala raamatukogu korraldas õpilastele infootsingu võistlused, sest võistlus on parem õpetamise moodus kui lihtsalt koolitus.
- Jäneda rk-s õpetati õpilastele kasutama Digarit, e-raamatu keskkonda ja e-lugurit. Lõpuks tehti rühmatöö tahvelarvutite abil.

Olid ka mõned arvuti-alased rühmakoolitused vanematele inimestele. Tutvustati lasteaiaõpetajatele ilmunud pedagoogilist ja väikelaste kirjandust.

Individaalkoolitused on eakamatele inimestele sobivam õppeviis, sest see on õpetatavale sobivas tempos ja talle vajalikul teemal. Individaalkoolituste teemadeks olid lisaks lugejaportaalidele veel suguvõsaurimine, mälu pulga ja nutitelefoni kasutamine, e-teenuste ja ID-kaardi kasutamine, digiallkirjastamine ja dokumentide salvestamine, erineva kontoritarkvara kasutamine, CV-de ja motivatsioonikirjade koostamine, õnnitluskaartide kujundamine.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogus viidi rühmakoolitusi läbi väga erinevatele sihtrühmadele alates lasteaiarühmadest lõpetades vanemaealistega. Kasvas nii rühma- kui individaalkoolituste arv.

- Jätkusid infootsingu tunnid gümnaasiumi õpilastele ja TLÜ Rakvere Kolledži tudengitele. Õpetati kasutama raamatukogu lugejaportaali, otsingut erinevatest andmebaasidest (Urram, Ester, Digar, ISE, EBSCO jm). Infootsingu tunde viidi läbi ka koolide ja lasteaedade õpetajatele.
- Jätkusid arvutialased personaalsed nõuandetunnid täiskasvanutele ja eakatele.
- Õpilastele pakuti muusikatundi raamatukogus, mille käigus tutvustati muusikatuba, muusikateavikuid ja läbi lõbusa viktoriini saadi teada olulisi fakte Arvo Pärdi elust ja

loomingust. Muusikakooli õpilastele viidi läbi raamatukogutunnid näituse „Rakvere varasemast muusikaelust“ põhjal.

- Kõige populaarsem ja mängulisem koolitusvorm on läbi aastate olnud raamatukogumäng 1. klassidele, ka lasteaiarühmadele raamatukogu ja selle toimimise tutvustamine võimaldab palju liikumist, uurimist ja avastamist.
- Individuaalkoolitusi tehti kõigile uutele lugejatele nende lugejaks registreerimisel.

Kasutajakoolituste tulemusena:

- Lugejad on üha rohkem huvitatud oskusest kasutada raamatukogu e-teenuseid ja andmebaase.
- Kasvanud on lugejaportaali kaudu tehtavate reserveeringute arv ja nende lugejate arv, kes raamatukokku tulles on eelnevalt teavikute leidumust vaadanud. Seda võimalust on hakanud rohkem kasutama ka vanemad inimesed.
- Väga positiivset tagasisidet on andnud tudengid, kelle õppetööd erinevate andmebaaside kasutamise oskus on oluliselt kergendanud.
- Arvutikoolitusel käinud täiskasvanud oskavad leida infot veebilehelt ja on sagedased külalised raamatukogu üritustel.

4.8 Raamatukoguteenuse turundus

- Kõige operatiivsemaks infokanaliks peetakse sotsiaalmeediat, kuid Facebooki konto on ainult kolmeteistkümmel raamatukogul 28-st. FB-s reklaamitakse raamatukogu näituseid ja üritusi, teavitatakse saabunud uudiskirjandusest ja muudatustest lahtiolekuaegades. Kuid tõmmatakse ka muul viisil raamatukogule tähelepanu: Haljala raamatukogu juhataja tegi aasta läbi esmaspäeviti fotosid aja möödumisest raamatukogu akna taga ja vormis fotod lühifilmiks. See pälvis palju tähelepanu ja tagasisidet ka mittelugejate hulgas, kes seeläbi teadvustasid raamatukogu olemasolu.
- Oma veebileht on 12-l raamatukogul ja virtuaalkülastuste arvu kasv 12752 külastuse võrra (kokku 2015.a 73180) näitab selle kanali olulisust.
- Info edastamiseks lugejatele kasutatakse ka Urrami ja Riksi e-posti keskust.
- Raamatukogu tegemisi kajastavad ka valla/linnalehed.
- Maakonnalehes Virumaa Teataja ilmus raamatukoguteemalisi artikleid enam kui viiekümmel korral. Lisaks reklaamitakse rk-de üritusi ja näituseid rubriigis „Kuhu minna“.
- Kunda LRK-l on eraldi lasteblogi ja keskraamatukogul lasteleht raamatukogu poolt pakutavate lastetegevuste kajastamiseks.
- Üksikutel rk-del on lugejatele pakkuda spetsiaalselt kujundatud järjehoidjaid või voldikuid.
- Valdavalt kasutatakse kirjalike teadete välja panemist avalikes kohtades, helistamist ja suusõnalist suhtlemist. Maapiirkondade väiksemates kohtades on see kõige tõhusam.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu peamised tutvustamise kanalid on sotsiaalmeedia (facebook, google+), kohalik ajaleht, kultuuriinfo portaalid (Kultuurikava ja kultuur.info) ja paberreklaam (plakatid).

Informatsiooni sündmuste ja teenuste kohta ning muid teateid leiab ka koduleheküljelt.

Raamatute tutvustamiseks peab raamatukogu blogi „Lugemispäevik“, mis sai visuaalselt värskendatud.

Lääne-Virumaa raamatukoguhoidjate jaoks loodi kogukond google+ keskkonda. Kogukond on mõeldud maakonna raamatukoguhoidjatevaheliseks infovahetamiseks sh sündmuste informatsiooni edastamiseks.

2015. aastal ilmus kokku 50 Lääne-Virumaa Keskraamatukogu puudutavat artiklit. Neist valdav osa maakonnalehes Virumaa Teataja.

4.9 Bibliograafia- ja infoteenindus

Maakonna raamatukogudes kasutuses olevad programmid Urram ja Riks võimaldavad kasutajatel veebi kaudu teostada otsingut, reserveerida, tähtaega pikendada ja oma andmeid muuta. Paljud lugejad seda võimalust ka kasutavad, eeskätt linnaraamatukogudes. Keskraamatukogus paistab see silma reserveeringute arvu pidevast kasvust. Samas vähendab see füüsiliste külastuste arvu. Külaraamatukogude lugejad eelistavad kas raamatukokku kohale või helistada.

2015.a loodi juurde Haljala VRK ja Lepna rk veebilehed. Oma veebilehti uuendasid Väike-Maarja VRK ja Lääne-Virumaa KRK.

Kodulehelt on võimalik siseneda lugejaportaali ja see kasvatab ka virtuaalkülastuste arvu. Koduleheküljel viiakse ennast kurssi üritustega, uudiskirjandusega, saab tutvuda elektrooniliste soovitusnimestikega.

Lisaks maakonnas kasutusel olevatele pakutakse kodulehtedel ka juurdepääsu e-kataloogidele ESTER, ISE, DEA, DIGAR, ISIK, Kodulugu, Lääne-Viru infoportaali ja ajalehtedele, riiki ja ühiskonda peegeldavatesse portaalidesse, erinevatesse folkloori-, ajaloo jms andmebaasidesse, sõnastikesse, uute raamatute tutvustuste juurde.

Lääne-Virumaa KRK uuendas oma kodulehekülge. Lisaks sellele on olemas ka lastelehekülg ja raamatukogutöötajate lugemisblogi „Lugemispäevik“.

Raamatukogu külastati virtuaalselt 32 189 korral, mis on eelnevast aastast 2512 korra võrra rohkem. 2016. aastal on plaanis teha uus laste veebileht.

2015. aastast bibliografeeritakse Lääne-Virumaa Keskraamatukogu poolt Urrami kodulooportaali koduloolist väärtust omavad artiklid ajakirjadest, kogumikest ning Kuulutajast. Kodulooportaali loodi 2015. aastal 312 kirjet. 2016. aastast hakatakse kohalikele ajalehtedele koduloolisi märksõnu lisama Eesti Rahvusraamatukogu andmebaasi DIGAR.

E-kataloog:

Keskraamatukogu komplekteerijad ja Tapa LRK töötajad korrastasid jooksvalt e-katalooge Urram ja Riks: parandati vigu kirjetes, ühildati topeltkirjeid, parandati ja täiendati märksõnastust.

Tapa LRK koostab RIKSWEB-is nähtavaid elektroonilisi soovitusnimekirju (nt Hea Raamat 2014, Vutisõbrale).

4.9.1 Andmebaaside loomine

Maakonna raamatukogud bibliografeerisid koduloolise väärtusega artikleid Urrami ja Riks andmebaasidesse. 2016. aastast on suund hakata kohalikele ajalehtedele koduloolisi märksõnu lisama Eesti Rahvusraamatukogu andmebaasi DIGARi Eesti Ajalehed.

Uhtna rk koostas artiklite kogumiku „Vanad ajalehed kirjutavad meist...“.

4.9.2 Infopäringud

Infopäringuid esitati 4060 ja nende arv on üldkokkuvõttes veidi kasvanud, kuigi registreerimine ei ole igal pool järjepidev ja paljud päringud jäävad programmis märkimata. Teemapäringuid esitavad enim õpilased koolitööde tegemisel, suur osa päringuid puudutavad aga ka aadresse, sõiduplaane, kontaktandmeid, asukohti jne.

Näiteid teemapäringutest: off-road autode ehitus, pihkase liimiku (seen) toiduks kasutamine, onni ehitamine puu otsa, sõdurite matmiskombed.

4.9.3 Trükised ja veebiväljaanded

- Roela raamatukogu oli abiks MTÜ Roela Kodukandile raamatu „Minu kodu lugu“ väljaandmisel.
- Uhtna raamatukogu tegi kaastööd 2017. aastal ilmuva „Uhtna lasteaia loo“ koostamisel.
- Haljala VRK ja Ulvi rk juhatajad on kohaliku ajalehe koostajad-toimetajad.
- Lääne-Virumaa KRK koostas maakonna raamatukogusid puudutava artikli Lääne-Viru Maavalitsuse aastaraamatusse.

5. 2016 aasta tegevused

- Statistikaamet prognoosib rahvaarvu vähenemist Lääne-Virumaal veel aastateks. See jätab oma jälje ka maakonna raamatukoguvõrgule. Lisaks teeb oma korrektuurid ka haldusreform, kuid raamatukoguvõrgu koomale tõmbamine ei pruugi tähendada selle nõrgestamist.
- Arvestades inimeste mobiilsuse jätkuvat kasvu, on üha enam tõenäone, et inimese elu- ja töökoht ning teenuste tarbimise koht ei piirdu ühe kitsa regiooniga. See vähendab ka tulevikus nende elanike arvu, kes kohapeal raamatukoguteenust tarvivad. Kõige olulisemaks peetaksegi olemasolevate lugejate arvu hoidmist samal tasemel ja neile kvaliteetse teenuse pakkumist. Tähelepanu tuleks pöörata muukeelse elanikkonna kaasamisele.
- Elanikkonna vananemine toob kaasa üha kasvava vajaduse mitmekesiste teenuste järele kohapeal ja selles saab raamatukogu oma abi pakkuda. Tuleb jätkata infotehnoloogia võimalusi tutvustavat ja kasutusoskusi arendavat täiendõpet ning tugiteenuste pakkumist täiskasvanutele ja vanemaealistele.
- Raamatukogu kui haridusasutuste partnerit infokirjaoskuse õpetamisel ning lugemis- ja õpiharjumuste kujundamisel võetakse enesestmõistetavana, kuid paraku mitte veel igal pool. Uute lastele ja noortele pakutavate projektidega loodetakse olukorda veelgi parandada.
- Tuleb hoida ja tõsta raamatukogu tähtsust õpikeskkonna ja kultuuriruumina ning pakkuda mitmekülgset harivat ja meelelahutuslikku vaba aja veetmise võimalust. Raamatukogud peaks aktiivsemalt taotlema projektidega toetust ürituste korraldamiseks.
- Infoühiskonna vajadustega kaasaskäimiseks pakub maakonnaraamatukogu jätkuvalt raamatukogutöötajatele erialase täiendkoolituse võimalusi ja stažeerimist. Koolitusteemade valikul tuleb ette näha raamatukogude rolli ja teenuste muutumist.
- Kuigi haldusreformi ootuses ei juleta hetkel suuri muudatusi ette võtta, näeb Lääne-Viru maakonna arengustrateegia ette investeeringuid mitmeteenuseliste kogukonnakeskuste arendamist Lehtses, Lepnal ja Haljalas ning see lubab ka raamatukoguteenuse paranemist nendes kohtades juba lähiaastatel.
- Lääne-Virumaa on mereäärne maakond ja kindlasti annab merekultuuri aasta põhjust ja võimalusi seda vääriliselt tähistada.

Koostaja: Lea Lehtmets, Lääne-Virumaa Keskraamatukogu peaspetsialist

Direktor: Kaili Õunapuu-Seidelberg

/allkirjastatud digitaalselt/

LISA 1 Maakonnaraamatukogude raamatukoguhoidjate täienduskoolituse kava 2016-2018

Koolituse teema	Koolitustundide arv	Raamatukoguhoidjate arv	Koolituskava eesmärk
Erinevate maade kirjandusülevaated	8	40	Kogude kujundamine, lugejateenindus
Soome tänapäeva kirjandus ja raamatukogud	10	40	Kogude kujundamine, lugejateenindus, arendustegevus
IKT vahendid ja lahendused	8	40	Lugejateenindus, juhtimine, arendus
Noored ja internet	6	40	Lugejateenindus
Kuidas kõita noorte tähelepanu	4	40	Lugejateenindus
Tõsimängud ja mängustamine	4	40	Lugejateenindus
Lastekirjanduse ülevaated	8	40	Kogude kujundamine, lugejateenindus
Lasteraamatud kunstniku pilgu läbi	4	40	Lugejateenindus
Ürituste korraldamine ja kaasamine	7	40	Lugejateenindus, juhtimine
Kultuuridevaheline kommunikatsioon. Mitmekultuuriline Eesti	6	40	Lugejateenindus, kogude kujundamine, arendus
Täiskasvanuharidusest ja vanemaealiste õpetamisest	8	40	Lugejateenindus, arendus
Raamatukogutöö tulemuste hindamine. Statistika.	4	40	Juhtimine, arendus
Kutsealaga seotud seadusandlus ja õigusaktid	4	20	Juhtimine
Ajajuhtimine	6	25	Juhtimine
Merekultuurist Eestis ja Lääne-Virumaal	8	40	Lugejateenindus
Kultuuriloolised andmebaasid	5	40	Lugejateenindus
Biblioteraapia	6	30	Lugejateenindus (teenused erivajadustega inimestele), arendustegevus
Suhtlemine erivajadustega inimestega	6	40	Lugejateenindus, arendus
Kasutajakoolituse läbiviimine	8	20	Lugejateenindus